

03 Dwaalsporen

(Bijgewerkt 31-12-2020)

-op de tafel worden aangetroffen een leesbril, een pen, boodschappenbriefjes, een notitieblokje, een vol glas jus d'orange, een op donderdag 23 september 1999 opengeslagen radio/televisiegids, een TV-afstandsbediening en een ontkurkte, volle fles wijn-

DE KRANTEN	3
SLEUTELS TOT EEN OPLOSSING	6
BLOED	8
WAAROM?	13
HANDSCHOENEN	15
DE TECHNISCHE RECHERCHE - 1	17
HET VOCHTSPoor.....	18
HET SCHORT	22
DE SERRE.....	23
DE KEUKEN	25
DE TECHNISCHE RECHERCHE - 2	26
DE HUISHOUDSTER.....	26

De wijnfles op de serretafel. Dat zou volgens het Openbaar Ministerie een dwaalspoor zijn. Waarom dan de rest van de compositie wel ernstig nemen? De geopende TV-gids komt in ieder handboek recherche voor.

De serretafel

Er waren geen braaksporen, dus ligt de veronderstelling voor de hand dat een bekende van het slachtoffer de misdaad op zijn geweten had. In principe dus een makkie voor de recherche, zou je denken. Tenzij de dader zich bediende van een list om buiten het zicht van de recherche te blijven. Een niet zo gekke veronderstelling, want ook het OM had het over dit soort listen.

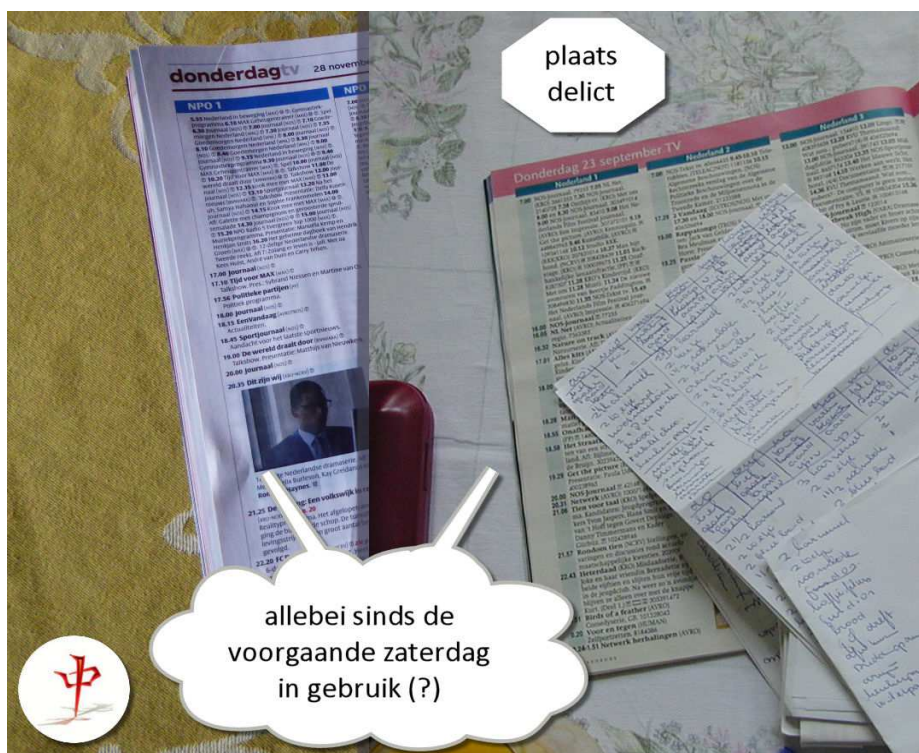
De Advocaat-Generaal van het OM, mr. Brughuis sprak op 26 januari 2004 tijdens haar requisitoir bij de herziening in Den Bosch van de wijnfles als dwaalspoor. Louwes was immers geheelonthouder en de fles stond op een zodanige plek, dat alleen intimi in aanmerking kwamen als mogelijke gast. Daar hoorde Louwes natuurlijk helemaal niet bij. Louwes zou met opzet de fles hier hebben neergezet. Aan sigaren had hij kennelijk niet gedacht.

"Ik denk, dat het helemaal niet zo gek is te veronderstellen, dat getracht is (evenals bij het testament) een dwaalspoor uit te zetten. Louwes zelf drinkt niet, ook geen wijn. (...) Misschien is de fles wijn wel op het tafeltje geplaatst omdat de moordenaar ons wil doen geloven, dat er een bezoeker is geweest, een goede bekende, die wijn dronk. Daarbij zijn dan een paar kleine fouten gemaakt. De plaats van de fles, het ontkurken ervan en het voorbijgaan aan de vaste gewoonte van het slachtoffer elk bezoek te noteren op haar kalender."

Ook al maakt de Advocaat-Generaal hierbij onder meer gebruik van de verklaringen van de huishoudster, het was haar duidelijk ontgaan, dat de huishoudster een andere uitleg gaf aan het gebruik van de kalender:

"Nadat haar man was overleden, hield [mevrouw Wittenberg] haar bezigheden bij op een scheurkalender in de serre."

Ofwel, de weduwe noteerde wel, maar deed dat achteraf. Ze had in de naderende week meerdere afspraken, maar op de kalender stonden die niet (tenzij de verslaggeving niet volledig was weer eens een keertje). Afspraken schreef zij in een apart boekje bij de telefoon. Dat boekje is - uiteraard zou ik zeggen - nooit teruggevonden. Meerdere getuigen zouden later verklaren, dat zo'n laatste afspraak er wel degelijk was. Zij kreeg echter nooit de gelegenheid haar laatste visite op de kalender bij te schrijven. Het was ook niet echt gezellig geworden. Dit alles neemt niet weg, dat de Advocaat-Generaal een punt heeft; dat het hier een dwaalspoor met foutjes betreft. Maar door wie werd het dwaalspoor achtergelaten? En wáár zaten nu precies de fouten?

Links een voorbeeld van een radio-TV-gids die weinig frequent is geraadpleegd, maar wel de hele week lang. Hij is nu geopend op donderdag. De voorafgaande pagina's zijn duidelijk 'los' van elkaar geraakt, doordat ze allemaal op een andere manier zijn gekreukt..

Rechts de gids, die werd aangetroffen op de serretafel. De voorafgaande pagina's kleven nog steeds aan elkaar, precies zoals zij uit de papiersnijder kwamen.

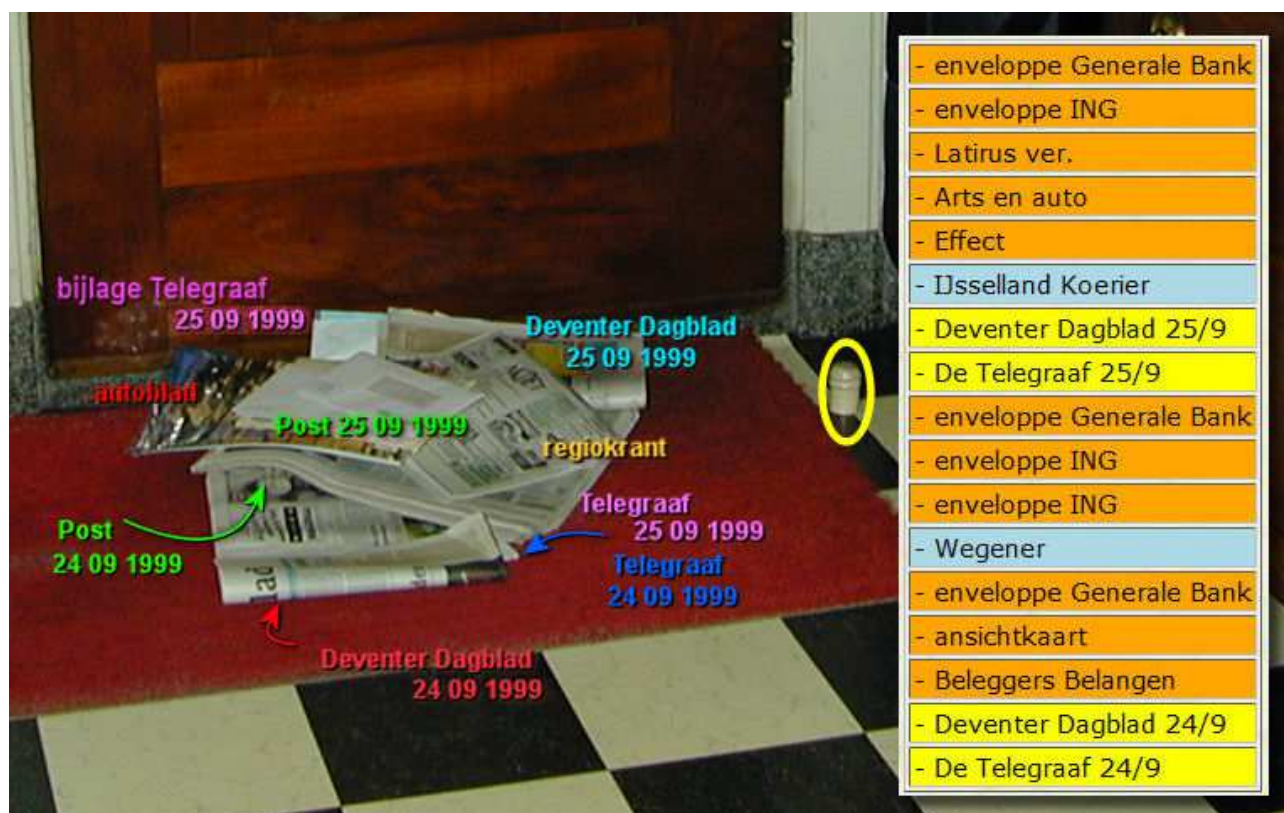
Als je het gebruik van dwaalsporen veronderstelt, is wel het hek van de dam. Alle sporen kunnen nu ineens dwaalsporen zijn. En welke sporen zijn nu wel dwaalsporen en welke juist niet? Valt dit nog wel te onderscheiden?

Het antwoord luidt: ja! In veel dwaalsporen zit een strijdigheid met de overige sporen, of dat nu dwaalsporen zijn of niet. De Deventer Moordzaak is geen uitzondering, maar de recherche keek er overheen. En de Advocaat-Generaal in het vervolg natuurlijk ook.

Op de serretafel lag een opengeslagen TV-gids, een klassieker uit iedere handleiding voor beginnend rechercheur. Opengeslagen op de donderdag. Maar als je nu eens verder kijkt dan je neus lang is? Dan kijk je, of deze gids ook opengeslagen heeft gelegen op een van de voorafgaande dagen. De gids is op donderdag is zijn 'nadagen'. Op zaterdag ging namelijk alweer de nieuwe gids in. Waar lag die nieuwe gids trouwens, in het hele dossier komt die nieuwe gids niet voor? In ieder geval is duidelijk zichtbaar, dat de gids maar eenmalig werd gebruikt, net op deze donderdag, in keurige samenhang met het volgende dwaalspoor, ook al een klassieker uit de geraadpleegde handleiding.

Het belangrijkste spoor bevatte een innerlijke strijdigheid. Dit soort dwaalsporen is het eenvoudigst te ontmaskeren. Maar daarin slaagde de recherche niet. Daarover gaat de volgende paragraaf.

De kranten

De post op de deurmat. De vrijdagpost ligt bovenop het in de namiddag bezorgde Deventer Dagblad, i.p.v. eronder. De tekst van het rapport van de TR bevestigt dit.

De postbezorging vormt een cruciaal element in de bewijsvoering van het OM betreffende het moment van het delict. Hiervoor werd een tijdstip in de avond van 23 september aangehouden. Dit verklaart de baas van het researcheteam tijdens het herzieningsproces 2003/4 (Den Bosch):

"Mij is bekend dat een aantal getuigen heeft verklaard dat zij mevrouw Wittenberg nog op 24 september 1999 in Deventer hebben gezien. Hiervoor is nooit bevestiging gevonden. Daarbij is betrokken dat is vastgesteld dat er op 25 september nog een aantal kranten in de brievenbus lag.

Zo zijn wij tot de conclusie gekomen dat deze getuigen zich moeten hebben vergist."

Deze vage tekst in het getuigenverslag zal ter zitting wel wat duidelijker zijn overgekomen, gelezen dit onderdeel van het arrest van het Hof:

"1.5. In de hal op de mat achter de voordeur, onder de brievenbus, ligt een hoeveelheid post (een tiental brieven en een ansichtkaart, enkele bladen en kranten). In het midden van deze stapel liggen het Deventer Dagblad van zaterdag 25 september 1999 en - direct daaronder - de Telegraaf van die zaterdag. Onderop deze stapel liggen het Deventer Dagblad van vrijdag 24 september 1999 en - direct daaronder, als onderste op de mat - de Telegraaf van die vrijdag (foto 11, p. 52, met beschrijving op p. 51 achterzijde; spoor A2, beschrijving op p. 61)."

De beschrijving in het arrest is onvolledig; in het aangehaalde rapport van de technische recherche staat óók nog eens te lezen, dat zich *bovenop* het Deventer Dagblad van vrijdag zeven poststukken bevonden. En daar zit precies het probleem. De zeven poststukken hadden *onder* het Deventer Dagblad moeten liggen. Het Deventer Dagblad was destijds nog een avondblad en werd door de nader ondervraagde bezorger pas na schooltijd bezorgd. Ik heb voor alle zekerheid nog eens gemailld met de Deventer stadsredactie van de Stentor - de opvolger van het Deventer Dagblad - en kreeg prompt hiervan bevestiging. Op zaterdag werd het Deventer Dagblad wél 's ochtends bezorgd, hetgeen zowel van de zijde van de dader als van de zijde van de recherche (het waren geen lokale politiemensen) de fout begrijpelijk maakt. De opsomming in het rapport van de technische recherche - keurig gerangschikt naar positie in de stapel - en de foto in het rapport zijn overduidelijk: de Telegraaf en het Deventer Dagblad van vrijdagochtend liggen keurig op elkaar meteen op de deurmat. Eigenlijk een beetje te keurig. De daarop liggende post - die niet anders dan op vrijdag bezorgd kan zijn - ligt dáár weer bovenop. En dat kan dus helemaal niet. Destijds werd de post nog keurig 's ochtends bezorgd en ook nog eens in één keer. Kom daar tegenwoordig maar eens om. Kortom, het Deventer Dagblad van vrijdag 24 september 1999 werd afgaande op dit dwaalspoor bezorgd op een moment, dat deze krant nog niet eens was gedrukt.

post (25 september) Deventer Dagblad 25 september Telegraaf 25 september post <i>zeven items</i> (24 september) Deventer Dagblad 24 september Telegraaf 24 september	post (25 september) Deventer Dagblad 25 september Telegraaf 25 september Deventer Dagblad 24 september post <i>zeven items</i> (24 september) Telegraaf 24 september
Links de volgorde van boven naar beneden van kranten en poststukken, zoals beschreven in het rapport van de technische recherche en zichtbaar op een bijgevoegde foto. Dit is een dwaalspoor, aangebracht door de dader(s). Rechts de volgorde, zoals deze had moeten worden aangetroffen, als dit geen dwaalspoor was. Het Deventer Dagblad was alléén op zaterdag een ochtendblad. Niet op vrijdag 24 september.	

Bij het bekijken van de foto van de poststapel valt ineens nog iets anders op: de zogenaamd op vrijdag bezorgde kranten en post liggen midden op de deurmat, maar een heel stuk *links* van de brievenbus (vanuit de kijker gezien). En geen enkel onderdeel ligt tegen de deur. Vreemd genoeg liggen de poststukken zo dicht op elkaar, dat zij een bergje vormden onder de Telegraaf van zaterdag. De op zaterdag bezorgde kranten en post liggen rechtsachter op de deurmat, *pal onder* de brievenbus en deels ook tegen de deur op. Zoals je dat met alle post had mogen verwachten. Het verschil tussen 'vrijdag' en 'zaterdag' werd veroorzaakt door de omstandigheid, dat de deurmat

niet recht achter de voordeur paste en dat kwam op zijn beurt weer doordat een deurstopper de mat tegenhield.

Links ligt de post van de 24e precies in het midden van de mat die echter niet recht achter de brievenbus ligt. De post van de 25e ligt niet midden op de mat, maar wel precies onder en tegen de brievenbus. De deurstopper verhinderde, dat de mat midden onder de brievenbus geschoven werd.

Dit alles, het verschil in positie tussen de post en kranten van vrijdag en zaterdag laat zich goed verklaren, indien men ervan uitgaat, dat de dader de voordeur achter zich heeft dichtgetrokken en tegelijkertijd de mat met daarop de zogenaamd op vrijdag bezorgde kranten en post op zijn plaats heeft getrokken. Duidelijk heeft de dader niet gezien en voorzien, dat de mat niet midden achter de deur paste. Maar vooral had de dader de *volgorde* van de stukken verkeerd bedacht. De kranten en post van zaterdag werden gewoon door de echte bezorgers en postbode door de brievenbus geworpen en veroorzaakten een stapel post in de gebruikelijke wanorde. De post van vrijdag zogenaamd, ligt op een keurig stapeltje, bijna helemaal naast de zaterdag-wanorde.

De post van vrijdag vertoonde nog een bijzonderheid, die wel erg toevallig goed uitkwam: de post bestond uit een ansichtkaart, een tijdschrift, een rekening en een flink aantal bankafschriften. Post die je direct wil open wil maken zat er niet bij. Had de technische recherche de ansichtkaart onderzocht op vingerafdrukken, dan had het onderzoek wellicht een heel andere wending genomen. Dan hadden ze gevonden, dat zelfs de vingerafdrukken van de bezorger er niet opzaten (weggeveegd) of juist, dat ze er wél opzaten, samen met de vingerafdrukken van mevrouw Wittenberg. Ook had de recherche zich kunnen afvragen, waarom nu juist deze dag de *beide* banken van de weduwe allebei *twee* enveloppen lieten bezorgen. In een ander geval nam men de moeite, de stempels en codes op een enveloppe te onderzoeken, nu helemaal niet. Ook de afwezigheid van enig reclamedrukwerk wekt bevreemding. In de later gemaakte uitzending van 'Opsporing verzocht' werd de voordeur van het pand getoond. Er zaten toen geen nee-nee- of nee-ja-stickers op de brievenbus en een reclamebezorger meldde, dat hij op dit adres gewoon reclame bezorgde. Van een stapel oud papier in de woning maakte de technische recherche ook al geen melding, zie ook verderop.

In het hoofdstuk *Doodstijd* is aangetoond, dat op medisch-forensische aanwijzingen een tijdstip van overlijden in de nacht van vrijdag op zaterdag veel meer voor de hand ligt. Nu wordt ook duidelijk, wat de dader met deze actie beoogd moet hebben: de volgorde in de poststapel suggereert een overlijden reeds op donderdagavond. Voor dat tijdstip zal de dader een ijzersterk alibi gehad hebben.

De hier besproken sporen kunnen nooit de medisch-forensische aanwijzingen vervangen. De dader is de laatst levende aanwezige op de plaats delict en kan daar zijn eigen decoratie aan toevoegen! Aan de biochemie van een stoffelijk overschot valt echter weinig te veranderen. Je kunt het stoffelijk overschot natuurlijk kunstmatig verwarmen. Maar daarvan kun je niet verwachten dat je zo de recherche kunt misleiden. Die extra kachel zien zij heus niet over het hoofd. Alhoewel...

Sleutels tot een oplossing

Positie van de 'gevalen sleutelbos'. Let op het onder de schouders opgestroopte vest.

Er was nog een subtiel dwaalspoor aanwijsbaar. Op de foto van het slachtoffer op de plaats delict is een etuije zichtbaar, waarin zich de sleutelbos van het slachtoffer bevond. Deze vondst staat ook beschreven in het rapport van de technische recherche. Het etui lag ongeveer 30 cm verwijderd van haar linker hand. Het totaalbeeld suggereert, dat het slachtoffer ter plekke is overvallen en vermoord. De sleutelbos diende klaarblijkelijk de suggestie, dat het slachtoffer de dader (net?) had binnengelaten. Het is - gezien in samenhang met de overige sporen, zie ook *Doodstijd* - een dwaalspoor. Immers valt gemakkelijk vast te stellen, dat het slachtoffer werd versleept en dat moet wel in een situatie van onmacht geweest zijn. Het team van burgerdeskundigen van Maurice de Hond heeft deze versleping jaren geleden onderzocht en de resultaten gepubliceerd.

Op foto's van het slachtoffer op de plaats delict is goed te zien, dat haar blouse ongeveer 10 cm uit de pantalon omhooggetrokken was, in overeenstemming met een versleping aan de enkels, waarbij het vloerkleed (dat voorzien was van een antisliplaag) voor de wrijving zorgde. Het vest, dat het slachtoffer droeg zat daardoor ook helemaal opgerold onder haar nek. Ook was de bovenste knoop van de blouse gesprongen. In het vorige hoofdstuk ('Schoonmaakwoede')

De blouse is uit de broek getrokken door de versleping. De normale broekbandpositie aangegeven in groen. In rood is de broekbandpositie op de plaats delict (volgens foto links) ingetekend, gebaseerd op het uittellen van stippen op de blouse in foto's. Ook aan de bovenzijde is te zien dat de blouse omhoog geschoven is (posities knoop en kraag t.o.v. de kin). De bovenste knoop was losgesprongen en werd later teruggevonden.

Ik voeg nog een aantal details toe.

Ligging van de linker hand, weergegeven in drie foto's om ruimtelijk inzicht te verkrijgen. Hieruit blijkt, dat de hand niet plat op de vloer ligt als gevolg van rigor mortis - zie ook het hoofdstuk Doodstijd. Goed is ook zichtbaar, dat de vingertoppen vol met livor mortis zitten.

Haar linkerhand was zichtbaar verstijfd. Uit vergelijking van uit verschillende cameraposities genomen foto's op de plaats delict valt op te maken, dat de hand steunde op de vingertoppen en de onderarm steunde op de elleboog. Zo vormden zij een soort bruggetje. Je kunt er op foto's onderdoor kijken. Als het slachtoffer ter plekke was vermoord, hadden de handen en armen gewoon plat op de vloer moeten liggen. De verstijving verraadt, dat het slachtoffer in een andere positie werd vermoord en enige tijd zo werd achtergelaten. Pas later, na intreding van de lijkver-

stijving werd zij versleept. Niet alleen de handen waren verstijfd maar ook de armen, zodat de armen er heel onnatuurlijk bij liggen op de plaats delict. Het patroon van livor mortis vlekken (zie ook het hoofdstuk *Doodstijd*) vertelt precies hetzelfde verhaal. Het is uitgesloten, dat het slachtoffer haar sleutels in de woonkamer had laten vallen. En dat zij daar al eerder lagen te slingeren, is volstrekt in strijd met de gewoontes van mevrouw Wittenberg.

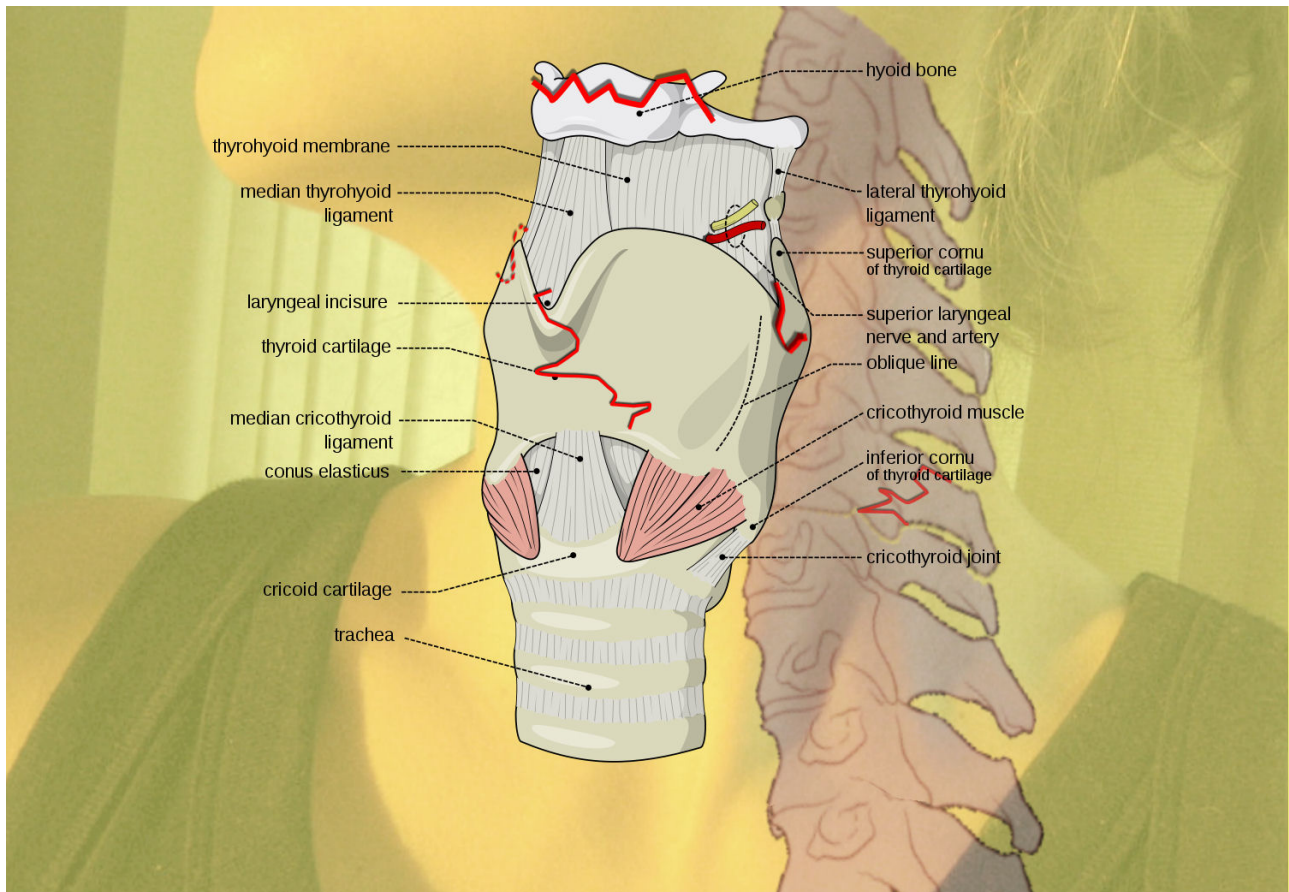
Beide handen tonen livor mortis, geconcentreerd in de vingers. Hieruit blijkt, dat de overledene eerst met de handen omlaag zat of lag (op een stoel, de trap, in bed?), dus later moet zijn verplaatst. In beide handen is het 'terugstromen' van de livor mortis te zien.

Genoeg redenen om de sleutelbos als een dwaalspoor te bestempelen. Maar waartoe diende dat dwaalspoor dan? Om te verhullen, dat het slachtoffer werd versleept? Of om te verhullen, dat de dader niet werd binnengelaten? Om te verhullen, dat het delict midden in de nacht plaats vond, in de slaapkamer wellicht? Wellicht een combinatie? Natuurlijk is dit alles alleen maar mogelijk, als de dader zélf over een huissleutel kon beschikken. En dat om overduidelijke redenen niet wilde laten blijken. Meteen moet hieraan worden toegevoegd, dat ook Louwes een huissleutel van mevrouw Wittenberg bezat. Maar in combinatie met de overige aanwijzingen kan Louwes niet met dit dwaalspoor in verband worden gebracht. De dader of daders namen veel meer tijd voor dit vergrijp, dan Louwes ooit beschikbaar had (zie *Doodstijd*).

Het meest ingrijpende dwaalspoor is de blouse van het slachtoffer. Op deze blouse zijn uitgebreide patronen van bloedsporen zichtbaar, die een bloederige slachtpartij lijken te suggereren. Die helemaal niet heeft plaatsgevonden. De patholoog-anatoom hield zich op de vlakte wat betreft de doodsoorzaak. Het kon verwurging zijn, maar ook de steekpartij was zonder meer dodelijk. Uit zijn teksten klinkt een voorkeur voor de laatste mogelijkheid door. Vast staat wel, dat de verwurging bij leven heeft plaatsgevonden.

Bloed

Bij een verwurging worden vele bloedvaten afgeknepen, waardoor vooral de afvoer van bloed uit het hoofd stagneert en stuwung optreedt. Hierdoor ontstaan er overal kleine stipvormige bloeditstoringen, natuurlijk voornamelijk in het hoofd. En die werden ook in geruime mate aangetroffen. Om dit alles te veroorzaken is natuurlijk wel een nog aanwezige hartslag vereist. Daarnaast is er aanzienlijke schade in de hals aangetroffen: gebroken tongbeen, op drie plaatsen gebroken strottenhoofd en een gebroken nekwervel. Vooral de laatste beschadigingen laten zien dat de verwurging zo extreem gewelddadig was, dat het onwaarschijnlijk is dat het slachtoffer na de verwurging nog leefde. Overal om de breuken heen zaten zware bloeditstoringen. En er waren bloedingen in de keel. Ook werden op meerdere plaatsen bloedingen in de hersenen gevonden. Zoveel trauma's als gevolg van een verwurging zag ik nooit bij elkaar (in forensische literatuur).

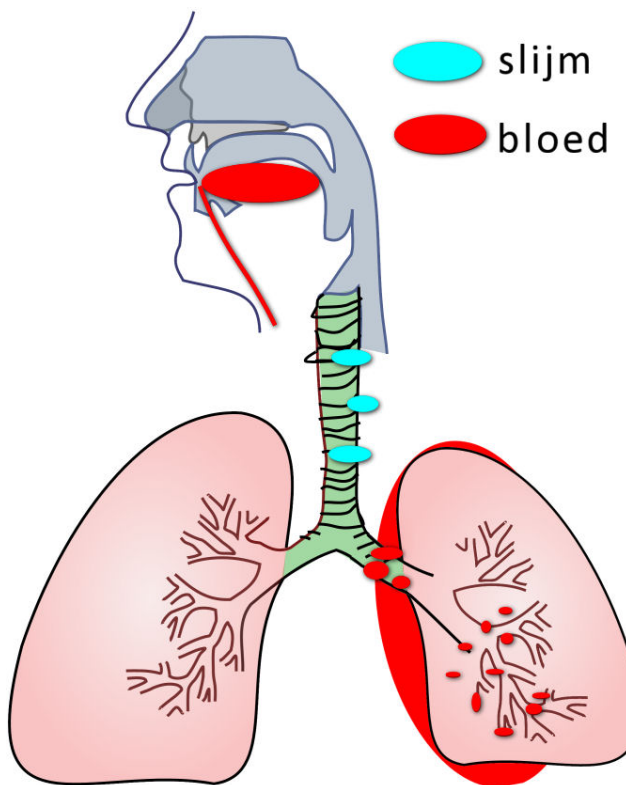

Alle breuken, die bij verwurgingen kunnen worden aangetroffen, werden hier allemaal tegelijk aangetroffen. Doorgaans worden zij als dodelijk beschouwd.

De bloedingen in de keel veroorzaakten een soort reservoir aan bloed in de keel van het slachtoffer. Zoveel bloed, dat het er in een straaltje uit liep, over haar linker wang. Duidelijk bloed uit haar keel, niet uit dieper gelegen delen van het lichaam, want in de luchtpijp bevond zich géén bloed! Ook in haar neus zat bloed, merkwaardig genoeg nog steeds vloeibaar tijdens de sectie. Dat bloed in haar keel heeft zij niet opgehoest, daarvan is geen enkel spoor zichtbaar, niet rond haar mond en niet op de blouse. Dus was het slachtoffer na de verwurging echt overleden.

De recherche meldde, dat zij maar weinig bloed op het slachtoffer hadden aangetroffen. Voordat de blouse werd aangeraakt, waren slechts twee wat grotere bloedvlekken van ongeveer vier bij vier cm zichtbaar, naast wat kleinere vlekken en een paar afdrukken van een mes. Bij elkaar goed voor maar een paar mL bloed. Pas na het vlak trekken van de blouse werden alle bloedvlekken bij de vijf wonden zichtbaar. Ook het hart bevatte nog een restje bloed. Omdat het hart slechts 270 gram woog, kan dat onmogelijk veel geweest zijn. In de linker borstholte bevond zich echter 1250 mL bloed, dus meer dan 1 liter. Dat was dus tussen hart en longen in. Daarnaast bevatte de linker long enige bloedopeenhopingen. In het bijzonder hierom veronderstelde de patholoog-anatoom, dat het slachtoffer tijdens de steekpartij nog geleefd kon hebben. Hij dacht dat dat bloed was ingeademd.

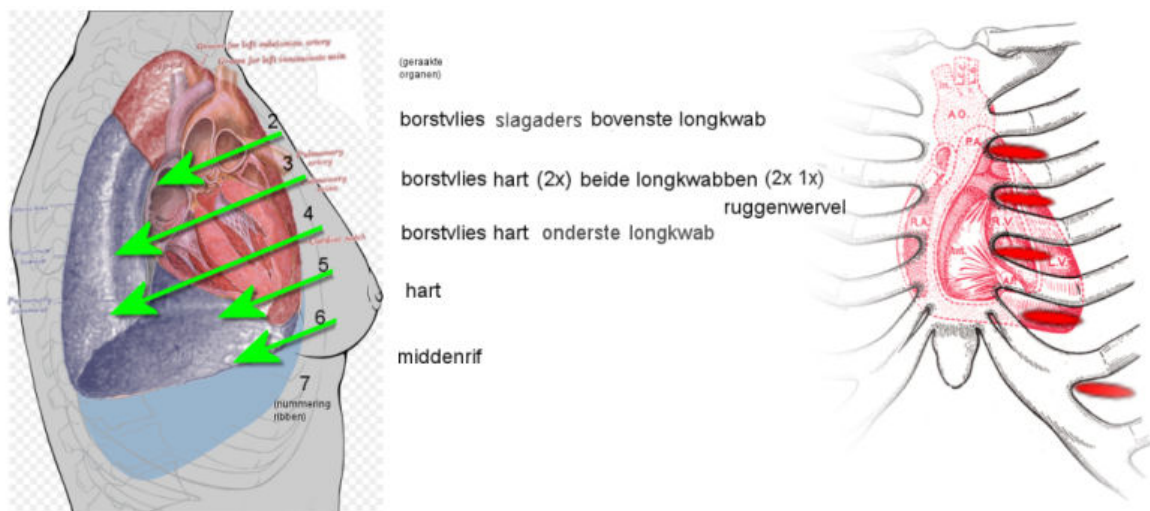
Maar in dat geval ontstaat een veelvoud van onbeantwoordbare vragen...

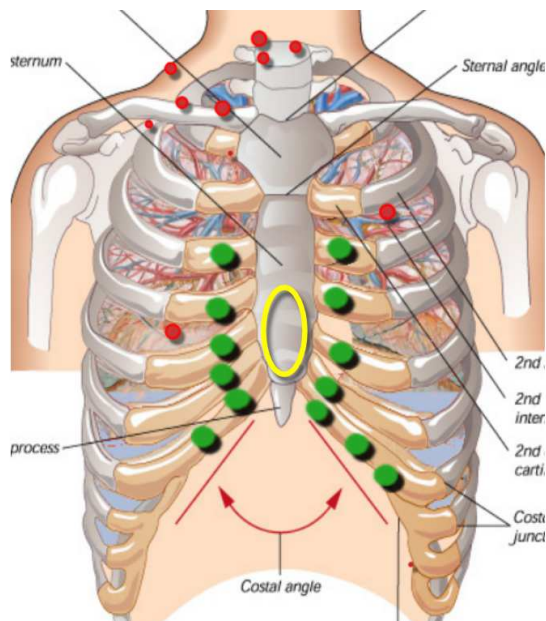
In de hoofdtak van de luchtpijp werd alleen slijm aangetroffen, geen bloed. Inademing van bloed via de mond lijkt daarmee erg onwaarschijnlijk. Het bloed in de linker long laat zich verklaren met de longperforaties. Zie ook de bloedopeenhoping in de linker borstholte.

Er bevond zich dus bloed in de linker long, de mondholte en de neus.

Maar waarom zat er dan helemaal géén bloed in de rechter long en ook *niets* in de luchtpijp? In de luchtpijp werd alleen helder slijm aangetroffen. Daar kan toch moeilijk bloed gepasseerd zijn, zonder sporen na te laten? Pas in de linker vertakkingen zat enig bloed. En waarom zat er zo weinig bloed buiten op het lichaam? En waarom zijn de bloedvlekken op de blouse bij de vijf wonden vrijwel allemaal even klein en zó klein? De eerste wond moet toch het hevigst gebleed hebben? Realiseerde de patholoog-anatoom zich wel, dat het hart, de aorta en de longen zodanig waren geperforeerd, dat het bloed rechtstreeks binnendoor naar de borstholte en long kan zijn afgestroomd? En dat de op de ribbenkast uitgeoefende druk hiervoor verantwoordelijk kan zijn geweest?

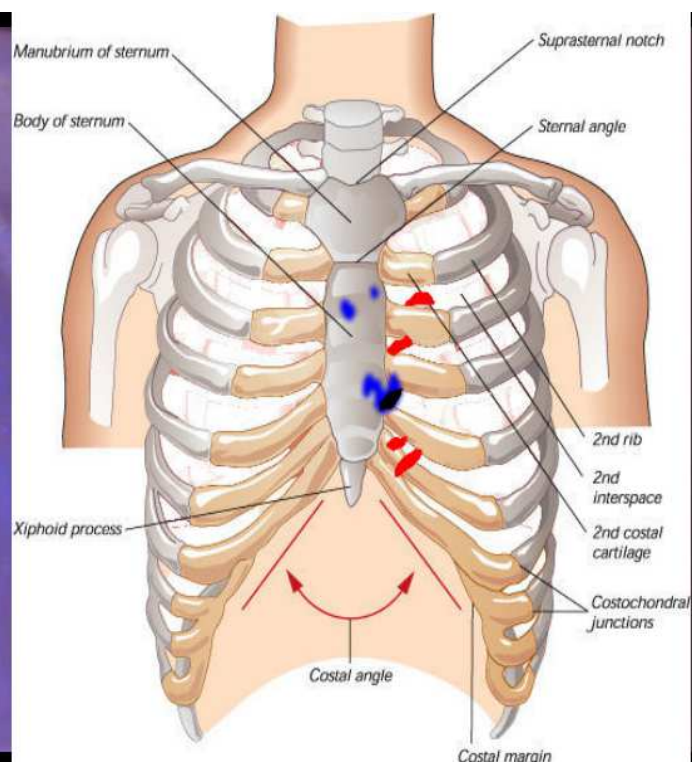

Plaatsing van de messteken in overeenstemming met de gegevens in het sectierapport.

Door de patholoog-anatoom gerapporteerde ribbreuken en door hem gebruikte illustratie van 'uitwendig mechanisch samendrukkend geweld ter plaatse van de borst' bij de verklaring voor een dergelijk trauma.

Want een ander feit valt op: op vijf ribben na - vier rechtsboven, één rechtsonder - waren alle ribben bij het borstbeen gebroken, de sleutelbeenderen daarentegen weer niet. Dat het er precies zoveel waren, moest overigens worden achterhaald door het ontcijferen van de aantekeningen van de sectiearts. Bij het overschrijven ervan ontstond zoveel onduidelijkheid, dat er in het sectieverslag twee verschillende versies staan opgenomen, die allebei op hun beurt weer afwijken van de aantekeningen, die de sectiearts later overlegde. Dit in lijn met de verregaande slordigheid, die het NFI ook ten dag legde bij het DNA-onderzoek.

Precies ter hoogte van de hartstreek bevonden zich sporen van uitgeoefende druk. Links op de blouse onder UV-belichting zien we wijdverspreide sporen van biologisch materiaal, dat rondom de bloedvlekken in de blouse is gedrukt. Rechts: op een model geprojecteerde afbeelding van de verkleuringen van de huid in de vorm van een hand.

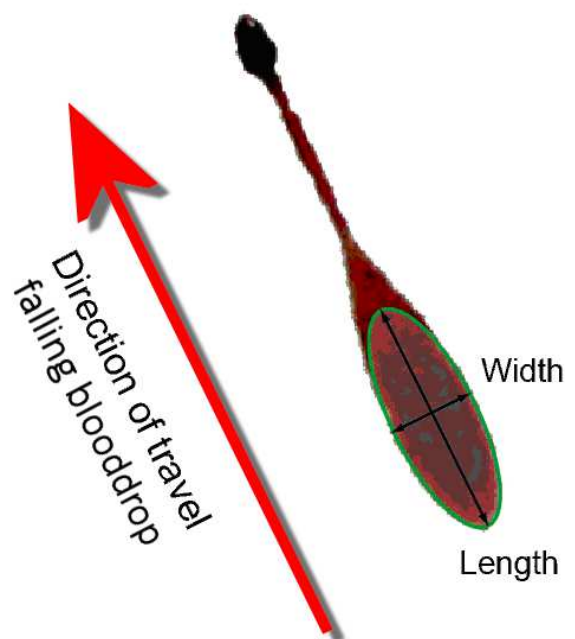
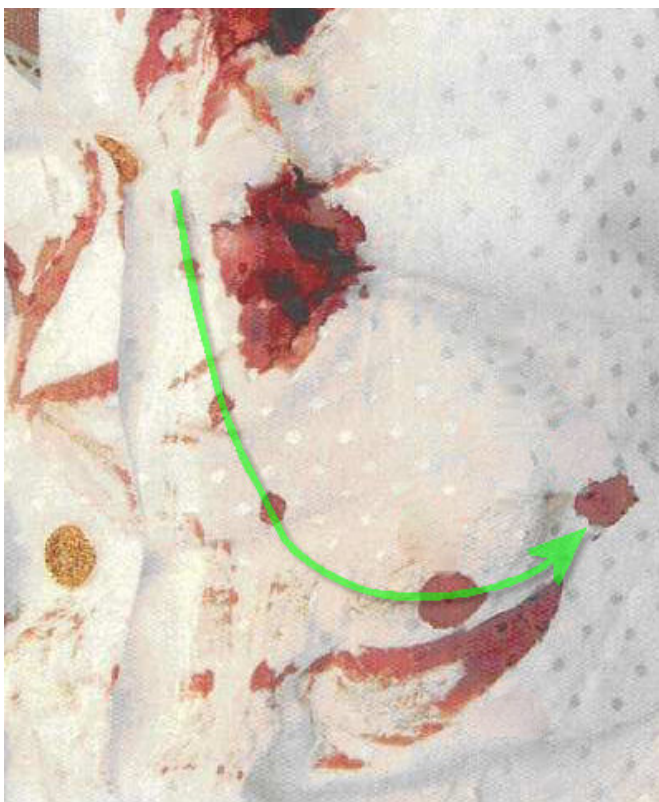
In een latere verklaring hieromtrent sprak de patholoog-anatoom van samendrukkend geweld ter verklaring van deze ribbreuken. Hierbij toonde hij een afbeelding van een hartmassage, uitgevoerd door het periodiek druk uitoefenen op het borstbeen. Bij een dergelijke hartmassage breken de ribben vaak op dezelfde manier zoals dat hier is gebeurd. Op die manier zou alleen de linker long bloed uit het hart opnemen via de in het sectierapport beschreven hart- en longperforaties. Zowel op de blouse, als op het lichaam van slachtoffer zijn sporen gevonden, die in overeenstemming zijn met deze beschrijving. De bedoelde sporen zitten precies bovenop het uiteinde van het borstbeen. En dan nog dit: de patholoog-anatoom beschrijft de ribbreuken (mijn nadruk):

*"Er was breuk van de eerste t/m negende rib (voorwaarts en enkele centimeters links van het borstbeen met plaatselijk bloeditstorting) en er was breuk van de derde t/m achtste rib rechts voorwaarts (op enkele centimeters afstand van het borstbeen) met **plaatselijk** bloeditstorting."*

De tekst geeft aan, dat de mate van bloeditstorting beperkt bleef. De samenvatting is op dat punt duidelijker (mijn nadruk):

*Diverse ribbreuken (..), waarvan **enkele** met omgevende bloeditstorting.*

Ook dit ondersteunt de gedachte, dat de verwurging de dood ten gevolge had. De ribbreuken werden dan pas na het overlijden opgeleverd. Anders zou je toch veel meer schade verwachten.

Links: De mesvlek wordt omgeven door een groot aantal onduidelijke mesvlekken. Het spoor van ronde bloedvlekken op de blouse loopt in de richting van de duidelijkste mesafdruk. Het mes bewoog zeer langzaam. Rechts: Het theoretisch verband tussen de vorm van een bloedspat en de bewegingsrichting en -snelheid tijdens de val van de druppel.

Waarom?

De vraag rijst natuurlijk, waarom die ribbreuken? Bij goed kijken zie je een aantal onduidelijke mesvlekken op de blouse. Je zou haast zeggen: 'mislukte' vlekken. Vlak bij de duidelijkste - wel 'gelukke' - mesafdruk zijn een aantal symmetrisch ronde bloedvlekken zichtbaar. Deze zijn - qua vorm en positie - het best verklaarbaar, als men aanneemt dat er bloed van het mes afdruppelde, terwijl dit mes vol bloed *heel behoedzaam van één van de wonden naar de mesafdruk* werd bewogen. Heel rustig en vlak boven de blouse, want de afgevallen druppels tonen geen spettertjes en geen vervormingen, zoals die wel optreden, als een bebloed mes met enige snelheid wordt voortbewogen, bij voorbeeld bij het uithalen voor en na een steek. Ofwel, de mesafdruk werd opzettelijk achtergelaten. Het benodigde bloed was er eerst niet en het kleine beetje, dat er wel was, zat al in het textiel. Daarom drukte de dader het borstbeen in, waarbij het meeste bloed overigens juist meer naar binnen liep, de 1250 mL bloed in de borstholte. Uiteindelijk kon er nog net één geslaagde mesafdruk worden achtergelaten. Dit scenario correspondeert daarnaast met het gegeven, dat de vijf messteken precies ter hoogte van het hart werden aangebracht, waarbij zorgvuldig werd vermeden de linker mamma van het slachtoffer te doorsnijden. Helemaal geen blinde razernij dus. De dader was op zoek naar bloed voor zijn dwaalspoor. Maar had er zelf al voor gezorgd, dat het hart niet meer klopte.

In 2014 kreeg ik een CDROM met gegevens van de Technische Recherche ter inzage. Naast veel fotomateriaal bevonden zich op deze CD ook bestanden met gegevens van de Technische Recherche. Deze passages werden voordien nooit aan de openbaarheid prijs gegeven:

Kennelijk is tijdens het steken in de blouse niet direct door de stof van de blouse gestoken, doch is de stof, om het mes geklemd, voor een deel mee het lichaam ingedrongen alvorens het mes door de stof van de blouse is gedrongen.

En:

Op deze plek had de stof van de blouse tijdens het steken kennelijk dubbel op elkaar gezeten. Wij stellen vast dat op deze plek wel in de blouse en op het lichaam is ingestoken, doch dat het mes niet geheel door de blouse en niet in het lichaam is gedrongen.

Duidelijke aanwijzingen dus voor niet alledaagse handelingen met een opzet, die de Technische Recherche voor zodanige raadselen plaatste, dat ze deze passages maar helemaal weglieten uit het eindverslag. Terwijl op de foto's van de plaats delict duidelijk is te zien, dat bepaalde delen van de blouse, juist op de besproken plekken, aan het zicht waren onttrokken. Later kwamen juist daar nieuwe grote bloedvlekken tevoorschijn! Ja, waarom moeilijk doen, als het gemakkelijk kan.

Drie stadia met vlekken: vlnr: 25 september 13:30 uur, 20:00 uur en december 2003. Zie, dat de vlekken B en D oorspronkelijk aan het zicht onttrokken waren en gelezen het rapport van de Technische Recherche nog in de bijbehorende wonden zaten geklemd.

Spoor of dwaalspoor, het OM heeft echter geen enkele poging gedaan om deze merkwaardige opeenstapeling van geweldssporen te verklaren.

Maar intussen heeft het veroordelende Hof deze ommissie wel gebruikt als bewijsmiddel:

"3.1. Naar het oordeel van het hof heeft de verdachte opzettelijk en met voorbedachte raad het slachtoffer gedood. Dit volgt uit de wijze waarop het delict is gepleegd.

3.2. Het slachtoffer is immers op verschillende wijzen - verwurging, steken met een scherp voorwerp, mechanisch samendrukkend geweld - en op verschillende plaatsen - hals, diverse plaatsen op de borst - verwond. De verdachte moet zich ofwel tevoren van een steekvoorwerp hebben voorzien, ofwel dit steekvoorwerp in de woning van het slachtoffer erbij gepakt hebben. Toen het slachtoffer al op de grond lag is zij meermalen in de borst gestoken (rapport ing. Eikelenboom d.d. 22 januari 2004, p. 14).

3.3. Uit het voorgaande blijkt dat de dader doelbewust heeft gehandeld en dat hij voorafgaande aan en gedurende het toebrengen van de verwondingen die de dood van het slachtoffer verklaren tijd had zich te beraden op het te nemen of het genomen besluit, zodat de gelegenheid heeft bestaan dat hij over de betekenis en de gevolgen van zijn voorgenomen daad heeft nagedacht en zich daarvan rekenschap heeft gegeven."

Er is helemaal niet bewezen, dat het slachtoffer nog leefde, toen het mes ter hand werd genomen. Natuurlijk volgt voorbedachte rade wél uit de orkestratie van het geweld, maar bij tijdige bewustwording van de bedoeling van dit geweld was het onderzoek een heel andere richting ingestuurd. Tijdens het cassatieberoep in 2005 bleek de Advocaat-Generaal van dienst, mr. Vellinga zich hiervan bewust, in dubbel opzicht nog wel. Hij toonde aan, dat voorbedachte rade niet bewezen was en concludeerde vervolgens, dat daarmee ook de identiteit van de dader op losse schroeven kwam te staan! De Hoge Raad volgde hem niet, waarbij uit niets blijkt, dat de Hoge Raad mr. Vellinga begrepen heeft.

Voor wie behoefte voelt aan meer zekerheid: bloed dat enige tijd na het intreden van de dood uitvloeit, bevat een aantal kenmerkende stoffen, waarvoor in ieder ziekenhuislab eenvoudige tests bestaan. Iemand, die een hartfalen heeft gehad, produceert die stoffen namelijk ook. Deze tests kunnen zelfs worden toegepast op bloedvlekken van jaren oud. Mijn stelling dat de bloedvlekken

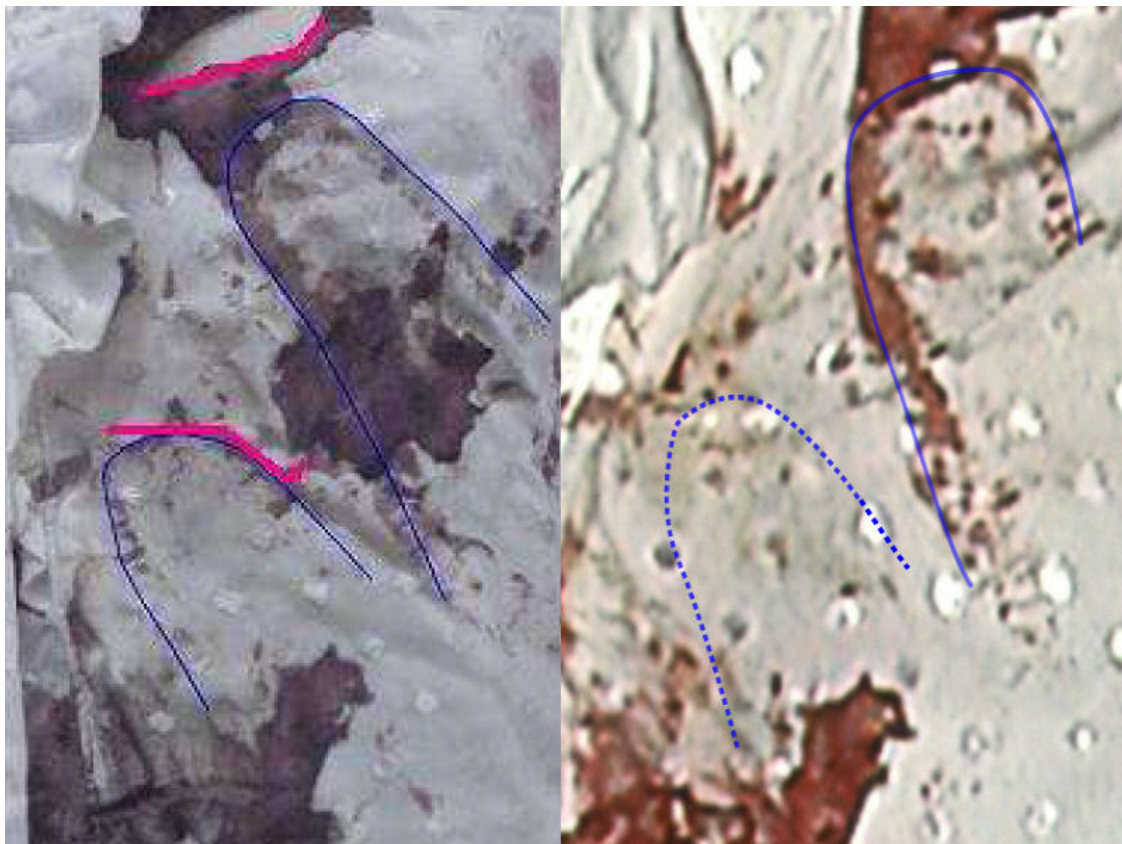
pas na het overlijden zijn opgeleverd, kan dus gewoon bewezen of gefalsificeerd worden. Voorlopig kan worden vastgesteld dat de bloedvlekpatronen op de blouse het beste te verklaren zijn, indien wordt aangenomen dat het bloed niet op biologische wijze stold. Dan blijft bloed veel langer vloeibaar en wordt het plakkerig (eiwitten en glucose). Dat kwam ook al aan de orde in het hoofdstuk *Doodstijd*.

Nog meer bloed

Het lijkt erop, dat de patholoog-anatoom onder de indruk was van de hoeveelheid bloed, die in de borstholte was gelopen, wel 1250 mL en daaruit concludeerde, dat het bloed was uitgestroomd, terwijl er nog een hartslag was, zonder zich te realiseren wat het gevolg kon zijn geweest van de druk op het borstbeen.

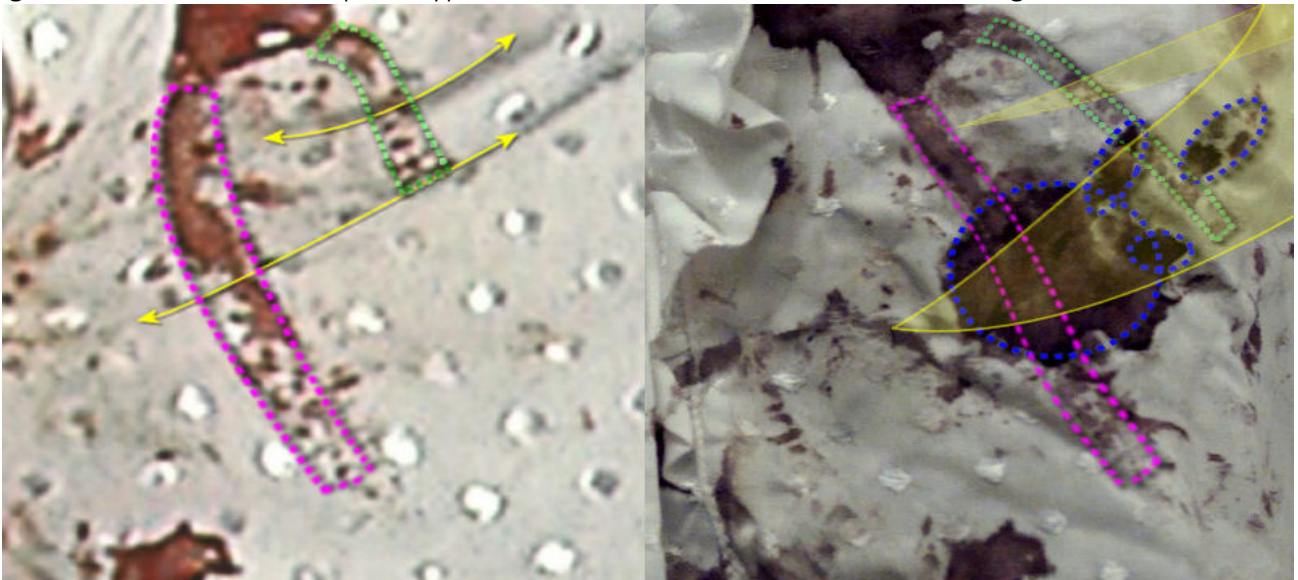
Nu kon Dr. Visser geen weet hebben van de inhoud van nog te publiceren onderzoeken, dus treft hem nu eens geen blaam. Maar de uitkomst van deze onderzoeken is wel veelzeggend. Om een of andere reden komen op de Balkan - de artikelen vinden hun oorsprong in Servië en Montenegro - nogal veel automobilisten om, doordat ze hun auto het ravijn insturen. In een drietal publicaties (2004, 2011 en 2014) hebben onderzoekers zich de vraag gesteld, of de slachtoffers overleden aan de gevolgen van bloedverlies of op andere wijze (hersenletsel, verdrinking). Daarbij speelde de hoeveelheid bloedverlies ten gevolge van een gescheurde aorta de centrale rol. Alle drie geraadpleegde artikelen laten zien, dat bij een bloedverlies van minder dan 1500 mL de kans, dat het slachtoffer op een andere manier dan door verbloeding om het leven kwam groter was dan 50% (zowel mannen als vrouwen overigens). Dat gegeven gaat hier dus ook op, en wel in versterkte mate wegens de druk op de ribbenkast.

Handschoenen

Links illustratie uit rapport van Maurice de Hond cs, a.h.v. een foto uit 2003. Rechts de situatie op foto plaats delict (1999). Deze toont echter alleen het rechter spoor. Het linker spoor vindt zijn origine bij de Technische Recherche.

Op 4 april 2007 opende Maurice de Hond zijn weblog in euforie. Hij kwam met een nieuw document tevoorschijn, uit eigen keuken: 'De dader droeg handschoenen'. Jammer genoeg bevatte het rapport een blooper. Het rapport toont afbeeldingen van 'vingerafdrukken' van een handschoen, gevonden op een foto van de blouse uit 2003. Eén van de afdrukken (de linker) wordt echter gevormd door bloedsporen, die ten tijde van de vondst van het slachtoffer op de plaats delict (1999) nog helemaal niet op de blouse zaten. Dus niet door de dader achtergelaten kunnen zijn. Dat werpt natuurlijk de vraag op, of de andere - duidelijker - afdruk wel correct verklaard is. De aangedragen verklaring in het genoemde rapport behelst, dat de dader met de vingertoppen gezocht heeft naar de positie van de ribben en vervolgens het mes heeft ingestoken. We zagen al, dat de positie van de messteken verre van willekeurig is, dus dat op zich zou goed kunnen kloppen. Met het uitvloeien van bloed, zou de handschoenvinger aan de zijkant (stiksels) met bloed besmeurd zijn geraakt. Niet zo duidelijk wordt het, als de afdruk op de plaats delict vergeleken wordt met de later (2003) nog eens gefotografeerde plek. Het rechter deel van de afdruk (groen gemarkeerd in de afbeelding) blijkt zich voort te zetten in de plooi, het linker gedeelte (violet) is veel langer en wijkt af wat betreft de richting. De afdruk is ruim 6 cm lang, wat niet erg in overeenstemming is met het met de vingertoppen aftasten van de ribbenkast. In het verlengde van het voorafgaande lijkt het mij mogelijk, dat de dader alleen heeft willen benadrukken, dat de 'gedroomde' dader een bepaald type huis-tuin-en-keuken-handschoenen droeg. Waarom?

Links (1999) loopt het spoor over een aantal vouwen (geel). Rechts (foto 2003) is het spoor 'vrijgetrokken'. Tijdens dat lostrekken - het meest waarschijnlijk al in de avond van 25 september 1999 - werden nieuwe bloedvlekken (blauw) zichtbaar en vloeiden uit. Nu is zichtbaar, dat het spoor er al zat voordat de vouwen ontstonden. Het handschoenspoor is nu 'onnatuurlijk' van vorm.

Bij aftasten wordt alleen de vingertop gebruikt. De vorming van een langere afdruk vereist enige 'vingeroefening'.

Mogelijk was dit spoor nodig om de aandacht af te leiden van het gegeven, dat de werkelijke dader zichzelf had voorzien van meer geavanceerde hulpmiddelen. Er zouden anders toch meer sporen moeten zijn, gezien de hoeveelheid geweld. Zonder die handschoenafdruk zou de recherche zijn hoofd misschien breken over de vraag, waarom er zo weinig andere sporen waren. Achteraf nam de dader hiermee onnodig risico. Het kwam nooit bij de onderzoekers in hun hoofd op, om aandacht aan deze sporen op de blouse te schenken. En door hun geknoei met de blouse kwamen ze uiteindelijk bij een andere verdachte uit. Maar daarvoor moet ik u verwijzen naar andere hoofdstukken verderop.

De Technische Recherche - 1

Pas op vrijdag 12 november 1999 werd het rapport van de Technische Recherche gepubliceerd. Het rapport bevatte enerzijds een aantal onverklaarbare hiaten en anderzijds bevatte het informatie, die volkomen strijdig was met de richting van het onderzoek op dat moment. Immers had men Ernest Louwes al enige tijd in het vizier.

Het rapport verdween daarmee meteen in een diepe lade en kwam er pas weer uit, toen er een compleet dossier moest worden aangelegd. Maar bestudeerd werd het nooit. Het bestond eigenlijk niet.

Het rapport bestaat uit twee onderdelen, een beschrijving van de woning, zoals deze werd aangetroffen, toen het slachtoffer werd gevonden en een lijst met aangetroffen sporen. In hoeverre de recherche al voordien op de hoogte was van de inhoud van dit rapport, valt niet na te gaan. Vaak wordt er ten behoeve van de interne communicatie een zogenaamd technisch journaal bijgehouden, waarin het laatste nieuws kan worden meegelezen door de onderzoekers van de tactische recherche. Dit is voor het onderzoek heel praktisch, omdat actuele informatie zeer nuttig kan zijn bij de sturing van het onderzoek. Op dezelfde manier maakt de recherche ook gebruik van een zogenaamd politiejournaal. Hierin staat een beknopte versie van alle vraaggelassen. Zo kunnen alle leden van het researcheteam op de hoogte blijven en kunnen misverstanden worden voorkomen.

In de aanloop van het herzieningsproces van Den Bosch 2003/4 verlangde het gerechtshof, dat de journaals van de technische en tactische recherche op tafel zouden komen. Het tactische journaal van de tactische recherche kwam inderdaad op tafel, van het technische journaal werd echter beweerd, dat het niet bestond, dan wel met het journaal van de tactische recherche was samengevoegd. Dat laatste klopt sowieso niet, daarvoor hoef je alleen maar het politiejournaal (journaal tactische recherche) door te lezen, er staat niets specifiek in omtrent de werkzaamheden van de Technische Recherche. Maar dat het niet bestond, is ook al om een andere reden onwaarschijnlijk. Dit staat in het politiejournaal van 26 september 1999 te lezen:

"Vandaag [voornaam] geassisteerd bij het technisch onderzoek woning. (..) Zie verder journaal [voornaam]."

De genoemde voornaam is de voornaam van de aan deze zaak toegewezen rechercheur van de Technische Recherche!

Het Hof had natuurlijk kunnen stellen, 'OK, dan gebruiken wij gewoon het rapport van de Technische Recherche'. Maar daarvan blijkt in de praktijk geheel geen sprake te zijn. Ook in dit stadium bleef het rapport gewoon in de la. Met dat politiejournaal is trouwens ook iets raars aan de hand; hele stukken staan er twee keer in, maar wel met andere nummers. Je vraagt je dan af, of er misschien onderdelen onzichtbaar moesten blijven.

Hierboven kwam al aan de orde, dat er een vroege versie van dit rapport heeft bestaan. Ook deze passage werd gewist:

Gelet op de beschadigingen aan de blouse, veroorzaakt door het mes, achten wij het mogelijk dat het mes waarmee het slachtoffer is gestoken geen scherpe punt had i.c. dat het mes een afgebroken of omgebogen punt had.

Deze mededeling kwam al snel niet meer van pas; er werd een mes, gevonden op 1 km van de plaats delict, aan de zaak gelinkt. Dat mes was hagelnieuw en onbeschadigd. De vaststelling kwam dus niet meer in hun kraam te pas.

Ook daar zal ik het later uitgebreider over hebben (*His Master's Voice*)..

Het vochtspoor

Tijd voor een nadere beschouwing van andere sporen in het rapport van de Technische Recherche. Laten wij beginnen met wat er wel in staat. Gelijk maar het belangrijkste:

"Foto 2

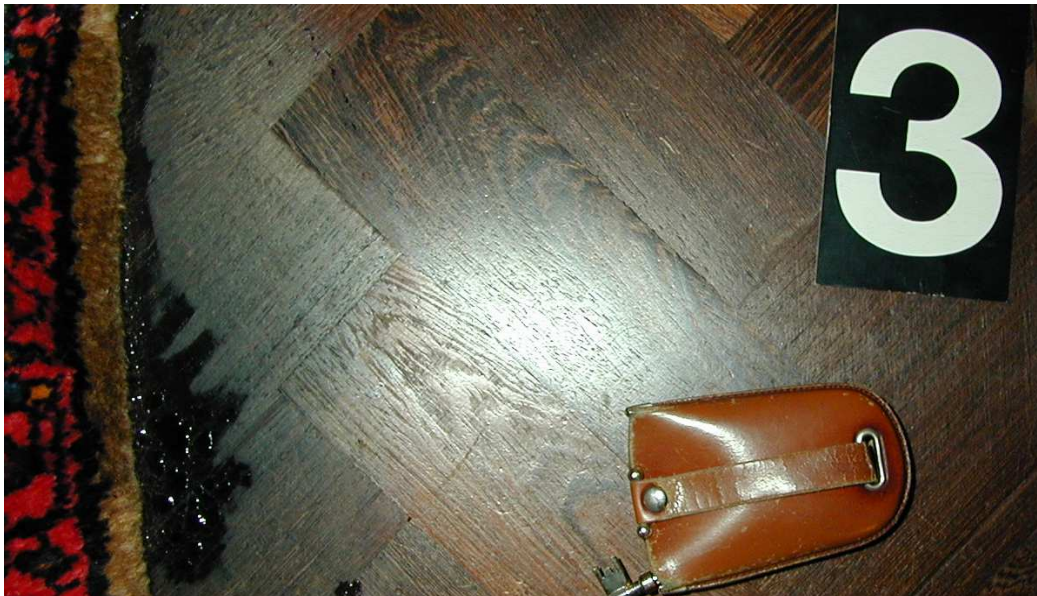
Opname van de gang, genomen vanuit de keuken in de richting van de hal/voordeur. Op de vloer in de gang zagen wij enkele kleine ronde natte/glimmende vlekjes, als druppels van een ingedroogde vloeistof. Wij hebben deze vlekjes bemonsterd met wattenstaafjes en genummerd B1 t/m B7"

Illustratie op basis van foto 2 ontleend aan het rapport van Maurice de Hond. Door hem wordt het spoor rechtsboven als het driehoekige spoor aangeduid. Dat is op zich niet logisch, want dit spoor staat omschreven als een microfolie. Links schaafvlekken langs de muur met bijbehorende depots. Wegens de zeer recente schoonmaak in de woning, moet men wel aannemen, dat deze tijdens het delict zijn ontstaan.

In de sporenlijst zien wij deze sporen opgenomen als:

"wattenstaaf (bemonstering natte plek vloer)"

De vochtplek naast de sleutelbos in de woonkamer werd niet bemonsterd

De sporenlijst maakt ook nog melding van eenzelfde soort spoor in de woonkamer, nu gecodeerd C1. Daar staat ook aangeduid, dat het spoor zich bevond tussen deur en vloerkleed. Van dit spoor is een foto voorhanden, waarop geen vocht zichtbaar is (ligt vermoedelijk aan de foto). Een andere foto genomen in de woonkamer, van de eerder besproken sleutelbos, laat wel een forse vochtplek zien.

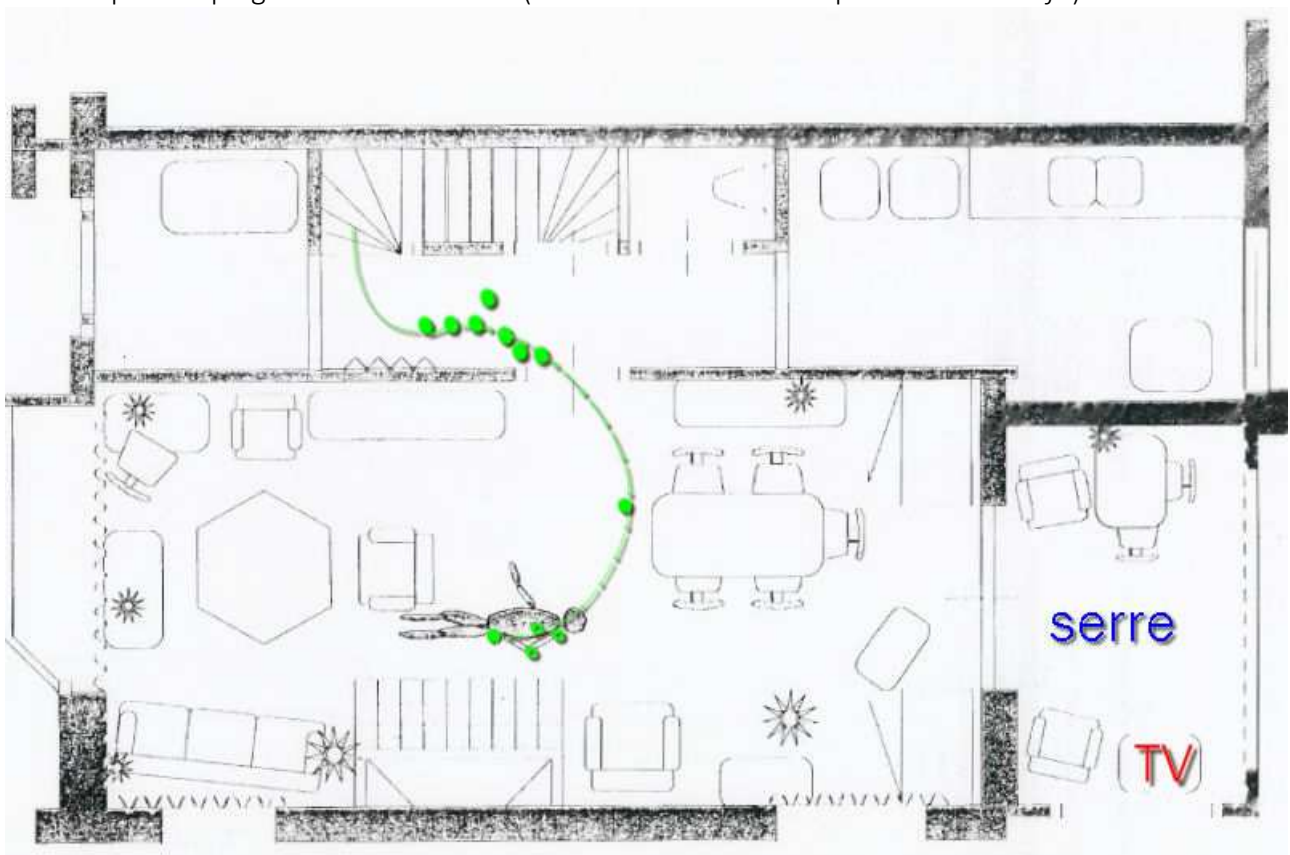
Grotere vochtplekken op de blouse.

Wat nu weer niet in het rapport staat, is een beschrijving van de toestand van het vest. Die beschrijving had goed kunnen dienen als verklaring van de grote vochtplekken, die op de blouse werden aangetroffen. Uit wel aanwezige foto's valt op te maken, dat die vochtplekken precies op die plekken zitten, waar het vest het stevigste contact maakte met de blouse.

Foto's plaats delict die laten zien, waar het vest het meest contact maakte met de blouse: rugpartij en linker elleboog. Rode pijlen markeren de vochtsporen in de woonkamer.

Kortom, er ontstaat een totaalbeeld, dat overeenstemt met allerlei bijzonderheden, die eerder al wezen op versleping van het slachtoffer (zie ook de livor mortis sporen in *Doodstijd*).

Samenstelling en reconstructie van alle vochtsporen op de plaats delict. De open cirkels markeren de vochtplekken op de blouse.

De eer komt toe aan Maurice de Hond en zijn team 'burgerdeskundigen', dat zij zich als eersten realiseerden, dat in de Deventer Moordzaak een (poging tot) reconstructie ontbrak. Zij leverden een rapport af met een eigen poging daartoe. Het rapport gaat uitvoerig in op de sporen van

versleping van het slachtoffer. Het rapport wijst – als eerste - op een spoor, dat gevormd zou zijn doordat de dader met zijn ballast langs de muur in de gang was geschuurd. De kalkbeschadigingen lieten overeenstemmende sporen van kalkpoeder achter op de plint en de vloer, die zichtbaar zijn op de foto. Gezien de schoonmaakacties van het slachtoffer - samen met haar huishoudster - op de voorafgaande donderdag, lijkt dit op een serieus daderspoor.

Een soortgelijk spoor vinden we terug in de tabellen van de Technische Recherche:

C18 rode vezeltjes in gehele woonkamer

Helaas gaat ook de betekenis van dit spoor ten onder aan gebrek aan interesse. Waaruit bestond dit spoor. Waarom werden de vezeltjes (van de trapbekleding?) nergens mee vergeleken?

Sommige sporen werd dus helemaal niet opgemerkt. En andere sporen werden juist wel opgemerkt. Maar de uitkomst was steeds dezelfde: er werd niet mee gedaan. Er werd niets geconcludeerd.

Dus dat doen wij dan maar hier:

De moord werd elders in de woning gepleegd. Om de illusie te wekken, dat de moord in de woonkamer werd gepleegd, moest het slachtoffer naar de woonkamer worden gesleept. Immers moest er ook een bepaald tijdstip voor het delict gesuggereerd worden. De idee moest worden gewekt, dat mevrouw Wittenberg, nog met de sleutels in handen werd overvallen. Het zou er niet bepaald logisch uitzien, dat de weduwe op de bovenverdieping werd overvallen, nadat zij vlak na etenstijd haar bezoek in de woonkamer had ontvangen.

Zo'n encenering is uiteraard niet zo eenvoudig. In *Doodstijd* kwam aan de orde, dat een stoffelijk overschot na enige uren verstijft en daardoor knap onhandelbaar wordt. Dat kan de beschadigingen aan de muur en de wonderlijke stand van armen en handen van het stoffelijk overschot verklaren. In *Doodstijd* werd aangegeven, dat de leervlekken op het stoffelijk overschot hetzelfde verhaal vertellen. Alles werd in het werk gesteld, om de illusie wekken, dat de moord in de woonkamer werd gepleegd. Dit kan de poging verklaren een stilleven te creëren, waaruit zou moet (b)lijken, dat het slachtoffer in de woonkamer werd vermoord. De illusie, dat zij uit het rieten stoeltje in de serre was opgestaan om open te doen. Het rieten stoeltje, waar zij was gaan zitten om naar de TV te kijken. De illusie, dat zij met de sleutel in de hand door de dader aangevallen was en vermoord. De illusie, dat zij met messteken in de woonkamer werd omgebracht.

Die hele illusie gaat naar de knoppen, zodra duidelijk wordt, dat het slachtoffer dood werd versleept van de ene plek in de woning naar de andere. Maar als dat zo was, wat zou er dan allemaal nog meer niet kloppen of in dit nieuwe perspectief juist wel?

Het schort

Het schort wordt getoond in 'Opsporing verzocht'.

In de serre hing het schort aan de TV-stoel van de weduwe. De huishoudster was er als eerste bij, om te verklaren, dat dit eigenlijk niet kon. De weduwe zou zeker haar schort niet dragen, als zij klaar was met de afwas en dit onmiddellijk naar de keuken verbannen.

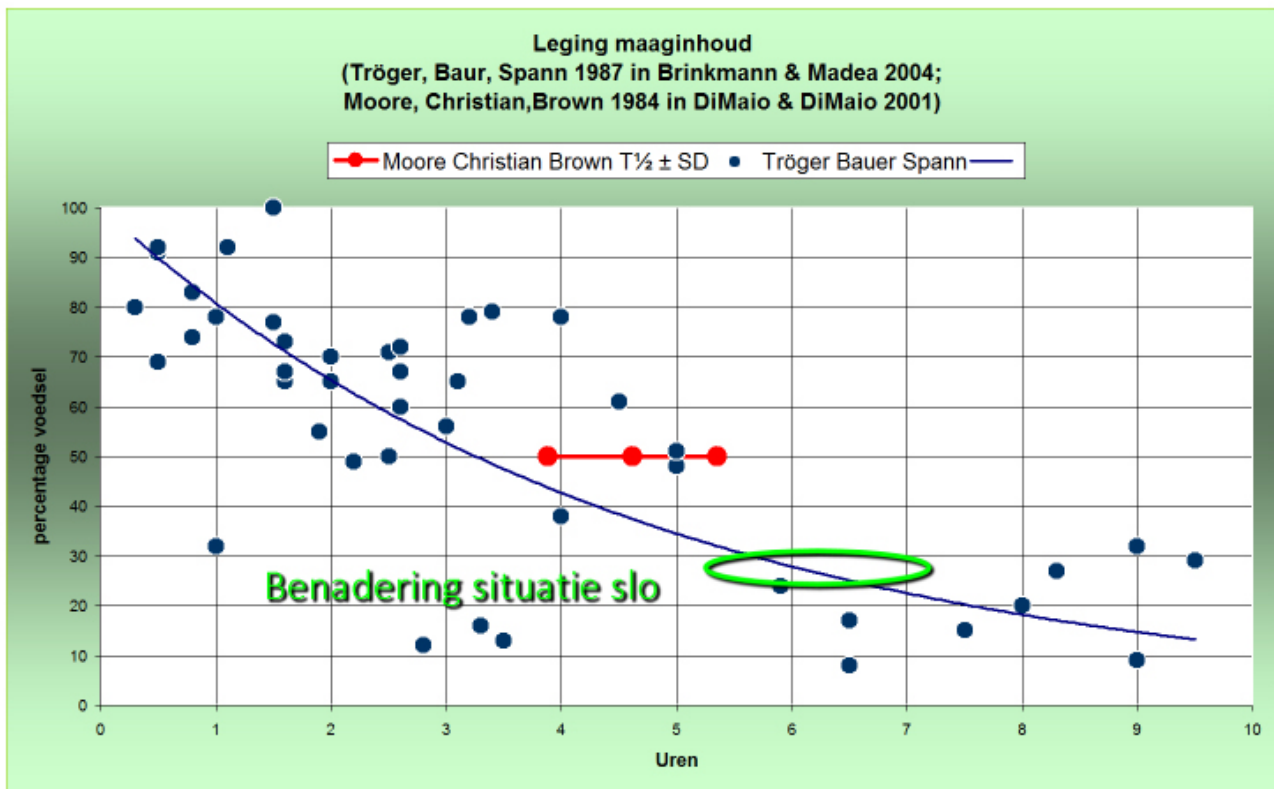
Later belde een kennis van het slachtoffer, naar aanleiding van de uitzending van '*Opsporing verzocht*' van 19 oktober en vertelde eigenlijk hetzelfde verhaal. De enige ontsnappingsclausule was, dat de weduwe wat laat zou zijn geweest met de afwas en toch gauw de TV wilde aanzetten.

Was de weduwe helemaal klaar met de afwas? In het rapport van de TR staat de hele woning van onder naar boven beschreven. Alleen ontbreekt compleet iedere verwijzing naar de keuken. Wel staan de sporen uit de keuken op een sporenlijst, maar ook die lijst is weinig indrukwekkend. Daar kom ik nog op. Voorlopig helpt dit ons totaal niet. Gelukkig biedt het politiejournaal wel uitkomst. De huishoudster werd door de woning geleid:

"Het viel haar op dat er geen afwas op het aanrecht stond. Tevens ontbrak de rood/witte schort van het slo. Deze hing normaliter rechts naast de deur naar de gang aan een wit haakje."

Wat ook helpt, is het sectierapport. Dat verschaft op dit punt in zoverre duidelijkheid, dat het gegeven van een zéér recent genuttigde maaltijd niet klopt:

"De maag was normaal van vorm, grootte en kleur en bevatte circa 200 cc fijn verdeelde brokkelige/slijmerige voedingsresten. Hiermee was een groot deel van de maag opgevuld tot aan de sluitspier."

Tegenwoordig wordt de liging van de maaginhoud onderzocht met isotopenonderzoek. Hierdoor is pas recent een betrouwbaar beeld ontstaan. Op het gemiddelde afgaande had het slachtoffer de laatste maaltijd 6 uur geleden genoten.

Het kwam al aan de orde: een redelijke avondmaaltijd loopt al gauw op tot boven de 800 cc, het slachtoffer had in dat geval minstens driekwart verteerd, beter gezegd, de maag had dan al driekwart van de maaltijd doorgelaten. Hierbij geldt, dat de *halfwaardetijd* voor het doorlaten van een maaltijd *gemiddeld* uitkomt op 3 tot 5 uur. Hieruit kan men opmaken, dat het heel *waarschijnlijk* is, dat het slachtoffer al enige tot vele uren niet meer gegeten had op het moment van overlijden. Ook waren de voedselresten niet meer herkenbaar, anders was hiervan wel melding gemaakt, gezien de tekst in het sectieverslag. Uit een vergelijking van ingekocht en teruggevonden voedsel valt af te leiden, dat het slachtoffer in ieder geval een biefstuk heeft gegeten na de inkopen op donderdagmiddag en later nog véél meer, maar daar kom ik nog op terug.

Alles wijst er zo op, dat het schort een dwaalspoor is. Weer betekent dit, dat de dader een goede bekende van het slachtoffer was, maar daar gingen wij al van uit, bij het ontdekken van het eerste dwaalspoor.

De serre

Volgens de goede kennis/getuige/opbeller klopte er nog meer niet. Het slachtoffer had de stoelen (klapstoel, rieten stoel) in de serre al omgewisseld. Dat zou zij pas doen als ze TV ging kijken en dan had het schort dus weg moeten zijn. Op het tafeltje in de serre lagen de spullen zo op tafel, dat het leek alsof mevrouw Wittenberg bezig was haar boodschappenlijstje voor vrijdag op te schrijven, maar de stoelen stonden daarvoor verkeerd aan tafel. De spullen lagen daarbij zo op de tafel gerangschikt, dat je er nu geen lijstje kunt schrijven en ook niet in de TV-gids kunt kijken, want die lag onderop.

Het tafelkleed ligt over de zitting van de klapstoel (linksvoor) en is aan de muurzijde omhoog getrokken

Om het glas jus d'orange te pakken moet je onhandig om de leesbril manoeuvreren met je linker hand, de weduwe was rechtshandig. Op de tafel stonden de genoemde jus, een theemuts en een open fles wijn. Geen theekopje of wijnglas echter. Volgens de goede kennis/getuige/opbeller alweer was de theemuts daar niet op zijn plaats. Kan ik het van harte mee eens zijn. Het tafeltje is nu overvol en rommelig.

De weduwe stond bekend als zeer netjes, op het dwangmatige af. Het tafelkleed lag echter helemaal verkeerd. Als iemand die aan de kopse kant zou aanschuiven, riskeerde hij of zij het hele tafelkleed van de tafel te trekken. Aan de muurkant lag het maar 10 cm over de rand. Dit tafelkleed is door een manspersoon over de tafel gelegd en vol gekwakt.

Dan is daar de fles wijn, waar het allemaal mee begon en het glas jus d'orange. Het ligt voor de hand, dat beide objecten gepoederd zijn, om na te gaan, of er vingerafdrukken genomen konden worden. Er staan echter geen sporen hiervan in de sporenlijst. Dit zegt de teamleider erover op 8 december 2003 voor het Hof van Den Bosch:

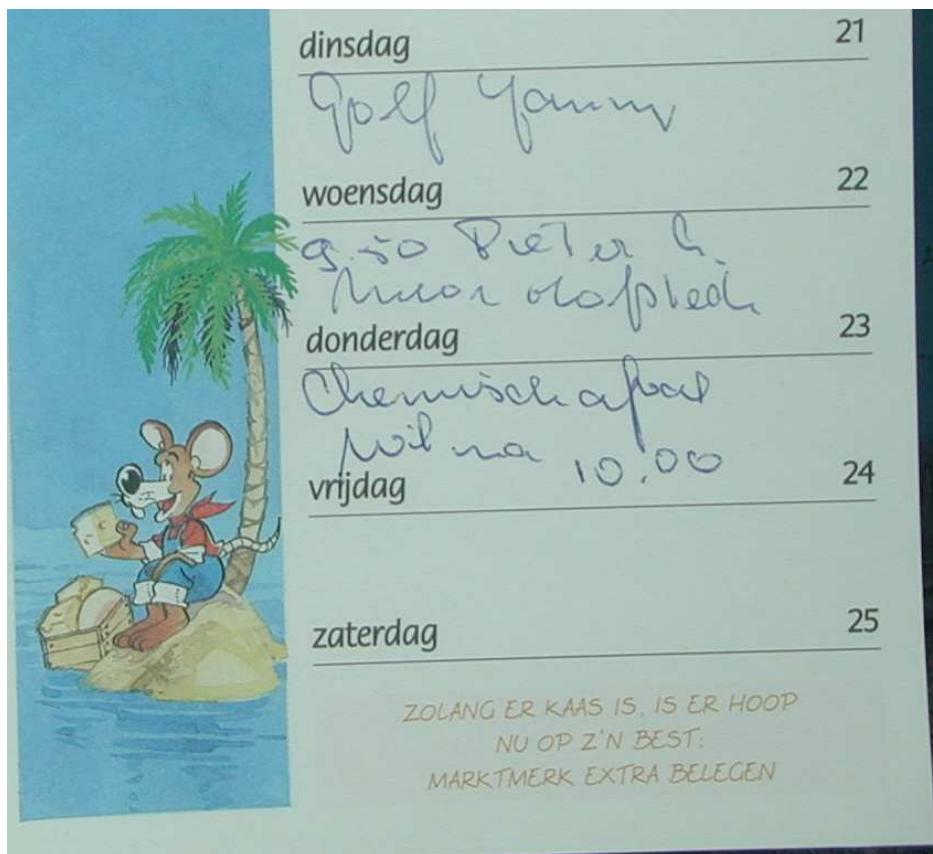
"Er was niet schoongemaakt en er waren geen voorwerpen afgeveegd. (..) Ook de fles wijn die op tafel stond was niet afgeveegd."

Dit bevestigt, dat er getracht is vingersporen af te lezen. Dan zou dit kunnen betekenen, dat de weduwe zelf handschoenen aan had gehad, toen zij deze zaken naar de serre bracht. Er is echter nergens melding gemaakt van het aantreffen van dergelijke handschoenen. Wel van het aantreffen van een golfhandschoen. Ook is niet vermeld of de weduwe de gewoonte had huishoudhandschoenen te dragen. Meer waarschijnlijk is het, dat een dader deze zaken naar de serretafel bracht en om herkenning te voorkomen handschoenen droeg. Maar op die manier wordt zo'n dwaalspoor nooit volmaakt. Normaal gesproken hadden er vingerafdrukken op de fles moeten staan.

De keuken

Een bron van interessante informatie, zou je zeggen, vooral als het gaat om de laatste activiteiten van het slachtoffer. Mevrouw Wittenberg zou zich vlak voor het delict in de serre genesteld hebben, na het avondeten en het doen van de afwas. Zij had de 's middags nog meerdere winkels bezocht en tijdens het delict was misschien een keukenmes gebruikt.

Bij het doorbladeren van het rapport blijkt het rapport zelf een dwaalspoor. Het rapport beschrijft keurig de woning vanaf de hal, via de gang naar de woonkamers. Daarna ging het over de trap naar de bovenverdieping, waar de badkamer, de slaapkamers en uiteindelijk de zolderberging werden bezocht en beschreven. *Maar het rapport slaat de keuken doodleuk over.* Vanuit de keuken werd de gang gefotografeerd, dat is het enige!

Van tweeën één: de weduwe werd donderdag vermoord en er staat ergens nog chemisch afval, of de weduwe bracht het zelf op vrijdag naar de chemokar.

Tenzij dit ook weer een gevalletje dwaalspoor is, natuurlijk.

In het politiejournaal worden pogingen beschreven om zowat alle afval van de omringende wijk te inventariseren, maar van het afval in de woning van het slachtoffer weten wij helemaal niets. Niets? Nu, eigenlijk toch wel iets, er moest zich in de woning nog chemisch afval bevinden, want er staat een notitie van mevrouw Wittenberg vermeld op de kalender in het vakje van vrijdag: *chemisch afval*. Dus dat afval zou donderdag nog in de woning moeten zijn geweest. Net zoals het afval van de genoten maaltijd. Het opgegeten kogelbiestukje moet toch in een verpakking hebben gezeten? En de weduwe zal daar toch nog wel wat anders bij gegeten hebben?

Of was er misschien geen afval? Dan had de dader het afval meegenomen. En daarmee bijgedragen aan het verder volmaken van het beeld, dat de dader een perfect pakket aan dwaalsporen heeft gecreëerd. Perfect? Nou eigenlijk niet, maar goed genoeg voor het rechercheteam in deze zaak. Het is opvallend, dat er langdurig werd gerechercheerd op het mes en op de verdwenen grafbrief, maar totaal niet op het verdwenen chemisch afval. En juist daarmee had men gemakkelijk kunnen scoren, want de chemokarbeheerder had zich vast nog wel iets herinnerd, als het zo uitkwam. Was er werkelijk niemand nieuwsgierig naar of dat chemisch afval misschien bestond uit afgedankte medicijnen uit de nalatenschap van dr. Wittenberg? Waren er nog psychofarmaca in de woning? En

waren die nu weg? Onbeantwoorde vragen nu. In plaats van vragen te beantwoorden, roept het rapport juist vragen op.

De Technische Recherche - 2

Kortom, de technische recherche zelf heeft nog het meest bijgedragen aan het creëren van dwaalsporen. Maar aan de andere kant verdient de technische recherche een pluim voor het melden van de vochtsporen. Echter, niemand nam van dat spoor enige nota. Ik vermeldde al, dat de vingersporen ook weer raadsels opleverden, doordat er geen melding is gemaakt van de plaatsen of objecten, waar(op) ernaar gezocht werd. De afwezigheid van sporen kan ook heel betekenisvol zijn. De dienst van de technische recherche stond onder leiding van de heer A. H. Godlieb, eindverantwoordelijk voor het rapport van de technische recherche. Maar ook het Bureau Technische Ondersteuning stond onder zijn leiding. Het door het BTO opgestelde PV van 28 september 1999 over de telefoontoestellen van de weduwe, waarin zoveel fouten stonden, werd door hem ondertekend. De gecreëerde verwarring vormde mede de aanleiding voor de aanhouding van Ernest Louwes, het begin van één van de meest aansprekende dwalingen in onze rechtsgeschiedenis. Zie ook *Getuigen* en *Vastgepind*.

Frappant is het, dat de heer Godlieb lidmaat was van een vereniging met de prestigieuze naam: *International Homicide Investigators Association Nederland*. Een organisatie, die streeft naar *verbetering* van het politieonderzoek. Sterker nog, sinds 1999 was hij vicevoorzitter. In 2005 ontving hij nog een lintje, na zijn afscheid van de politie in 2004.

In de Deventer Moordzaak zag hij twee missers over het hoofd, maar dat zal hij nauwelijks gemerkt hebben, gelezen (Informatie t.b.v. AG 's-Hertogenbosch - 'Deventer Moordzaak' - 28 oktober 2003):

- *A.H. Godlieb heeft zoals gemeld diverse processen-verbaal getekend over informatie die door andere opsporingsambtenaren is ingewonnen; ook al omdat hij het afgelopen halfjaar ziek is geweest zal hij zich opnieuw grondig moeten laten bijpraten om adequaat vragen te kunnen beantwoorden.*
- *om dit punt zal de dagvaarding van A.H. Godlieb gaan; hij heeft weliswaar processen-verbaal getekend als verantwoordelijke chef, maar de feitelijke inhoud is geleverd door G. Emaus; gezien de (af te schermen) operationele activiteiten van G. Emaus is het beter hem niet ter openbare zitting te verhoren; hij is wel degene die op inhoud de beste voorlichting kan geven aan de AG.*

Hierbij valt op te merken, dat Emaus ter zitting foutieve informatie verstrekke (zie *Vastgepind*) en in de beginfase van het onderzoek verzuimde essentiële informatie te verzamelen (over de verblijfplaats van Louwes via destijds nog beschikbare peilinggegevens). Ook langs deze weg droeg Godlieb indirect zijn steentje bij tot deze dwaling.

Nog een vreemd feitje, Emaus is de aangetrouwde neef van een van de (gewezen) verdachten in deze zaak, de politieman uit Hengelo.

De huishoudster

Een paar dagen na het onderzoek door de Technische Recherche werd de huishoudster rondgeleid door de woning en geconfronteerd met een vreemde ontdekking:

"In de keuken ook geen grote vlees/keukenmessen aangetroffen (wel bestek)"

Dit blijft verder totaal zonder commentaar of nader onderzoek. Het paste de recherche bijzonder wel in hun straatje. Zodoende konden zij wat gemakkelijker zonder lastige vragen het beruchte mes uit de binnenstad als bewijsstuk introduceren (*His Master's Voice*). Het grondwerk hiervoor hadden

ze al gelegd, door de passages over het mes uit het concept PV te verwijderen, zoals hierboven werd gerelateerd.

En dit gegeven past alweer in een bekend patroon: 'Wat niet weet, dat niet deert'. Dit schijnt het overheersende motto te zijn geweest in het onderzoek. En de grote baas kneep een oogje dicht of had gewoon niets door.

Nog zo'n halfbakken onderzoek. In het politiejournaal lezen wij verklaringen, die er op duiden, dat de weduwe op donderdagmiddag nog flink inkopen had gedaan. Tijdens genoemde rondleiding werd samen met de huishoudster de koelkast geïnspecteerd. Waarom eigenlijk alleen de koelkast? Ik zet hier aankopen en terugvondsten in de categorieën vlees en brood onder elkaar:

	vlees					brood	
Aankopen slager 23-09	2 varkens-haasjes	1 filetlapje	2 kogel-biefstuk	80 gram rookvlees	5 plakken Ardenner ham		
Aankopen bakker 23-09						8 kadetjes	
Voorraad in de koelkast 29-09	3 varkens-haasjes		1 biefstukje			boter-hammen	krenten-brood

Indien wij aannemen, dat het koelkastonderzoek onvoldoende specifiek was, om een onderscheid te maken tussen een filetlapje en een varkenshaasje, dan nog kunnen wij uit de vergelijking concluderen, dat de weduwe na donderdagmiddag een maaltijd gebruikte, waarin een kogelbiefstuk was verwerkt en daarnaast twee broodmaaltijden, om twee porties broodbeleg weg te werken samen met de acht aangeschafte kadetjes. Dat klopt dan precies en zou meteen kunnen betekenen, dat de weduwe op vrijdag twee broodmaaltijden gebruikte of een gast te eten had gehad.

Nogmaals, hierbij was het nu weer heel prettig geweest, als er in het rapport van de Technische Recherche iets had gestaan over het aangetroffen afval, zoals de te verwachten resten van het verpakkingsmateriaal. En de bonnetjes, temeer omdat de tactische recherche serieus op zoek was geweest naar de aanschaf van het brood en het vlees.

Eigenlijk is de Technische Recherche medeschuldig aan het vernietigen van bewijs, want zelfs als er geen afval was, had zij dit moeten vermelden in het belang van het politieonderzoek. Immers, dan had de dader het afval verwijderd en had daarvoor een reden moeten zijn geweest. Ook was het handig geweest, indien er melding was gemaakt van de dag van vuilnisophaal. Dus Technische Recherche: schuldig aan het vernietigen van bewijs of de belemmering van goed politieonderzoek. Kies maar. Misschien een leuk onderwerp voor een avondje van de *International Homicide Investigators Association Nederland*.